

I

(Lovgivningsmæssige retsakter)

DIREKTIVER**EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2016/343**

af 9. marts 2016

om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, særlig artikel 82, stk. 2, litra b),

under henvisning til forslag fra Europa-Kommissionen,

efter fremsendelse af udkast til lovgivningsmæssig retsakt til de nationale parlamenter,

under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg ⁽¹⁾,

efter høring af Regionsudvalget,

efter den almindelige lovgivningsprocedure ⁽²⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Uskyldsformodningen og retten til en retfærdig rettergang er fastlagt i artikel 47 og 48 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (chartret), artikel 6 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (EMRK), artikel 14 i den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder og artikel 11 i verdenserklæringen om menneskerettigheder.
- (2) Unionen har sat sig som mål at bevare og udbygge et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. Ifølge formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råd i Tammerfors den 15. og 16. oktober 1999, særlig punkt 33, vil en øget gensidig anerkendelse af domme og andre retsafgørelser og den nødvendige indbyrdes tilnærmelse af lovgivningen lette samarbejdet mellem kompetente myndigheder og fremme den retlige beskyttelse af den enkeltes rettigheder. Princippet om gensidig anerkendelse bør derfor være hjørnestenen i det retlige samarbejde på det civilretlige og det strafferetlige område inden for Unionen.
- (3) I henhold til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) skal det retlige samarbejde i straffesager i Unionen bygge på princippet om gensidig anerkendelse af domme og andre retsafgørelser.

⁽¹⁾ EUT C 226 af 16.7.2014, s. 63.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets holdning af 20.1.2016 (endnu ikke offentliggjort i EUT) og Rådets afgørelse af 12.2.2016.

- (4) Gennemførelsen af dette princip forudsætter, at medlemsstaterne har tillid til hinandens strafferetlige systemer. Omfanget af princippet om gensidig anerkendelse hænger sammen med en række parametre, herunder mekanismerne for beskyttelse af mistænkte og tiltaltes rettigheder og fælles minimumsstandarder, der er nødvendige for at lette anvendelsen af dette princip.
- (5) Selv om medlemsstaterne er part i EMRK og den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, har erfaringerne vist, at dette ikke altid i sig selv giver en tilstrækkelig grad af tillid til andre medlemsstaters strafferetlige systemer.
- (6) Den 30. november 2009 vedtog Rådet en resolution om en køreplan med henblik på at styrke mistænkte eller tiltaltes proceduremæssige rettigheder i straffesager ⁽¹⁾ («køreplanen»). Trin for trin opfordres der i køreplanen til, at der vedtages foranstaltninger vedrørende retten til oversættelse og tolkning (foranstaltning A), retten til oplysninger om rettigheder og om tiltalen (foranstaltning B), retten til juridisk rådgivning og retshjælp (foranstaltning C), retten til at kommunikere med pårørende, arbejdsgivere og konsulære myndigheder (foranstaltning D) og særlige beskyttelsesforanstaltninger for mistænkte eller tiltalte, som er sårbare (foranstaltning E).
- (7) Den 11. december 2009 udtrykte Det Europæiske Råd tilfredshed med køreplanen og gjorde den til en del af Stockholmprogrammet — Et åbent og sikkert Europa i borgernes tjeneste og til deres beskyttelse ⁽²⁾ (punkt 2.4). Det Europæiske Råd understregede køreplanens ikkeudtømmende karakter ved at opfordre Kommissionen til at undersøge yderligere elementer af mistænkte og tiltaltes proceduremæssige minimumsrettigheder samt til at vurdere, hvorvidt der er behov for at behandle andre emner, såsom uskyldsformodningen, med henblik på at fremme et bedre samarbejde på dette område.
- (8) Der er hidtil blevet vedtaget tre retsakter om proceduremæssige rettigheder i straffesager i henhold til køreplanen, nemlig Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/64/EU ⁽³⁾, 2012/13/EU ⁽⁴⁾ og 2013/48/EU ⁽⁵⁾.
- (9) Formålet med dette direktiv er at styrke retten til en retfærdig rettergang i straffesager ved at fastsætte fælles minimumsregler for visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen.
- (10) Ved at fastsætte fælles minimumsregler om beskyttelse af mistænkte og tiltaltes proceduremæssige rettigheder har dette direktiv til formål at styrke medlemsstaternes tillid til hinandens strafferetlige systemer og således at lette gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager. Sådanne fælles minimumsregler kan tillige fjerne hindringer for borgernes frie bevægelighed på hele medlemsstaternes område.
- (11) Dette direktiv bør kun finde anvendelse på straffesager som fortolket af Den Europæiske Unions Domstol (Domstolen), uden at dette berører Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis. Dette direktiv bør ikke finde anvendelse på civile sager eller administrative sager, herunder når sidstnævnte kan medføre sanktioner, såsom sager vedrørende konkurrence, handel, finansielle tjenesteydelser, vejtrafik, skat eller ekstraskat, og undersøgelser, der udføres af administrative myndigheder i forbindelse med sådanne sager.
- (12) Dette direktiv bør finde anvendelse på fysiske personer, der er mistænkte eller tiltalte i straffesager. Det bør finde anvendelse fra det tidspunkt, hvor en person mistænkes eller tiltales for at have begået en strafbar handling eller en påstået strafbar handling, og derfor selv før den pågældende person, ved en officiel meddelelse eller på anden vis, underrettes af de kompetente myndigheder i en medlemsstat om, at vedkommende er mistænkt eller tiltalt. Direktivet bør finde anvendelse på alle stadier af straffesagerne, indtil afgørelsen om den endelige fastsættelse af, hvorvidt den mistænkte eller tiltalte har begået den strafbare handling, er blevet endelig. Retlige skridt og retsmidler, der først kan finde anvendelse, når denne afgørelse er blevet endelig, herunder klager ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, bør ikke være omfattet af anvendelsesområdet for dette direktiv.

⁽¹⁾ EUT C 295 af 4.12.2009, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 115 af 4.5.2010, s. 1.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/64/EU af 20. oktober 2010 om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager (EUT L 280 af 26.10.2010, s. 1).

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager (EUT L 142 af 1.6.2012, s. 1).

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/48/EU af 22. oktober 2013 om ret til adgang til advokatbistand i straffesager og i sager angående europæiske arrestordre og om ret til at få en tredjemand underrettet ved frihedsberøvelse og til at kommunikere med tredjemand og med konsulære myndigheder under frihedsberøvelsen (EUT L 294 af 6.11.2013, s. 1).

- (13) Ved dette direktiv anerkendes de forskellige behov for og forskellige beskyttelsesniveauer i relation til visse aspekter af uskyldsformodningen for fysiske og juridiske personer. For så vidt angår fysiske personer er en sådan beskyttelse afspejlet i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols faste retspraksis. Domstolen har imidlertid anerkendt, at de rettigheder, der følger af uskyldsformodningen, ikke i samme udstrækning gælder for juridiske personer, som de gælder for fysiske personer.
- (14) På det nuværende udviklingstrin af national ret og af retspraksis på nationalt plan og på EU-plan er det for tidligt at lovgive på EU-plan om uskyldsformodningen for juridiske personer. Dette direktiv bør derfor ikke finde anvendelse på juridiske personer. Dette bør ikke berøre anvendelsen af uskyldsformodningen for juridiske personer som fastlagt navnlig i EMRK og som fortolket af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og af Domstolen.
- (15) Uskyldsformodningen for juridiske personer bør sikres ved de eksisterende retssikkerhedsgarantier og ved retspraksis, og udviklingen heri må afgøre, om der er behov for EU-foreanstaltninger.
- (16) Der vil foreligge en krænkelse af uskyldsformodningen, hvis der i offentlige udtalelser fra offentlige myndigheder eller i andre retsafgørelser end dem, der omhandler skyldsspørgsmålet, henvises til en mistænkt eller tiltalt som skyldig, så længe denne persons skyld ikke er bevist i overensstemmelse med loven. Sådanne udtalelser og retsafgørelser bør ikke afspejle den opfattelse, at den pågældende person er skyldig. Dette bør ikke berøre handlinger fra anklagemyndigheden, der har til formål at bevise den mistænkte eller tiltaltes skyld, såsom anklageskriftet, og berører ikke retsafgørelser, hvorved en betinget dom får virkning, såfremt retten til et forsvar overholdes. Dette bør heller ikke berøre de foreløbige afgørelser af proceduremæssig art, som er truffet af retslige eller andre kompetente myndigheder, og som er baseret på mistanke eller på elementer af belastende beviser, såsom afgørelser om varetægtsfængsling, forudsat at sådanne afgørelser ikke henviser til den mistænkte eller tiltalte som skyldig. Inden der træffes en foreløbig afgørelse af proceduremæssig art, er den kompetente myndighed måske nødt til forinden at kontrollere, at der er tilstrækkelige elementer af belastende beviser mod den mistænkte eller tiltalte til at begrunde den pågældende afgørelse, og afgørelsen vil kunne indeholde henvisninger til disse elementer.
- (17) Termen »offentlige udtalelser fra offentlige myndigheder« bør forstås som enhver udtalelse, der henviser til en strafbar handling, og som stammer fra en myndighed, der er involveret i straffesagen vedrørende den pågældende strafbare handling, f.eks. retslige myndigheder, politimyndigheder eller andre retshåndhævende myndigheder, eller fra en anden offentlig myndighed, f.eks. ministre og andre offentlige embedsmænd, idet dette ikke berører medlemsstaternes nationale ret om immunitet.
- (18) Forpligtelsen til ikke at omtale mistænkte eller tiltalte som skyldige bør ikke forhindre offentlige myndigheder i offentligt at formidle oplysninger om straffesager, hvis dette er strengt nødvendigt af hensyn til den strafferetlige efterforskning, som f.eks. når videomateriale frigives, og offentligheden bliver bedt om hjælp til at identificere den formodede gerningsmand til den strafbare handling, eller i offentlighedens interesse, som f.eks. når der af sikkerhedshensyn gives oplysninger til beboere i et område, der er berørt af en påstået miljøkriminalitet, eller at anklagemyndigheden eller en anden kompetent myndighed giver objektive oplysninger om status i en straffesag for at forhindre en forstyrrelse af den offentlige orden. Anvendelsen af sådanne grunde bør begrænses til situationer, hvor det ville være rimeligt og forholdsmæssigt, idet alle interesser tages i betragtning. Under alle omstændigheder bør den måde og baggrund, hvorpå oplysningerne videregives, ikke give indtryk af, at personen er skyldig, før vedkommendes skyld er bevist i overensstemmelse med loven.
- (19) Medlemsstaterne bør træffe passende foranstaltninger til at sikre, at offentlige myndigheder, når de giver oplysninger til medierne, ikke henviser til mistænkte eller tiltalte som skyldige, så længe disse personers skyld ikke er bevist i overensstemmelse med loven. Med henblik herpå bør medlemsstaterne underrette de offentlige myndigheder om betydningen af behørig hensyntagen til uskyldsformodningen, når de giver eller videregiver oplysninger til medierne. Dette bør ikke berøre national ret, der beskytter friheden for pressen og andre medier.
- (20) De kompetente myndigheder bør i retten og i offentligheden afholde sig fra gennem brug af fysiske tvangsforanstaltninger, såsom håndjern, glaskasser, bure og fodlænker, at fremstille mistænkte eller tiltalte som skyldige, medmindre anvendelsen af sådanne foranstaltninger er nødvendige af sagsspecifikke årsager, enten i relation til sikkerhed, herunder for at forhindre mistænkte eller tiltalte i at skade sig selv eller andre eller at skade ejendom, eller for at forhindre mistænkte eller tiltalte i at flygte eller have kontakt med tredjemand, f.eks. vidner eller ofre. Muligheden for at anvende fysiske tvangsforanstaltninger indebærer ikke, at de kompetente myndigheder skal træffe en formel afgørelse om anvendelsen af sådanne foranstaltninger.

- (21) Når det er muligt, bør de kompetente myndigheder også afholde sig fra i retten eller i offentligheden at fremstille mistænkte eller tiltalte iført fangedragter, så det undgås, at der gives det indtryk, at disse personer er skyldige.
- (22) Bevisbyrden for at fastslå mistænkte og tiltaltes skyld påhviler anklagemyndigheden, og enhver tvivl bør komme den mistænkte eller tiltalte til gode. Der foreligger en tilsidesættelse af uskyldsformodningen, hvis bevisbyrden overgår fra anklagemyndigheden til forsvaret, uden at dette berører domstolens eventuelle beføjelser til af egen drift at bringe sagens faktiske omstændigheder på det rene, dommerstandens fulde uafhængighed ved bedømmelsen af, om den mistænkte eller tiltalte er skyldig, og anvendelsen af faktiske eller retlige formodninger om straffansvaret for en mistænkt eller tiltalt. Der bør opstilles rimelige grænser for sådanne formodninger, idet der tages hensyn til, hvad der er på spil, og idet retten til et forsvar opretholdes, og de anvendte midler bør stå i et rimeligt forhold til det legitime mål, der forfølges. Sådanne formodninger bør kunne afkræftes og bør under alle omstændigheder kun anvendes, hvis retten til et forsvar overholdes.
- (23) I visse medlemsstater har ikke blot anklagemyndigheden, men også dommere og kompetente domstole til opgave at søge efter både belastende og diskulperende beviser. Medlemsstater, hvis retssystem ikke følger det kontradiktoriske princip, bør kunne bevare deres nuværende system på betingelse af, at det overholder dette direktiv og andre relevante bestemmelser i EU-retten og folkeretten.
- (24) Retten til ikke at udtale sig er et vigtigt aspekt af uskyldsformodningen og bør tjene som beskyttelse mod selvinkriminering.
- (25) Retten til ikke at inkriminere sig selv er også et vigtigt aspekt af uskyldsformodningen. Mistænkte og tiltalte bør ikke tvinges, når de anmodes om at udtale sig eller besvare spørgsmål, til at fremlægge bevismateriale eller dokumenter eller afgive oplysninger, der kan medføre selvinkriminering.
- (26) Retten til ikke at udtale sig og retten til ikke at inkriminere sig selv bør gælde for spørgsmål i relation til den strafbare handling, som en person er mistænkt eller tiltalt for at have begået, og ikke f.eks. for spørgsmål vedrørende identifikation af en mistænkt eller tiltalt.
- (27) Retten til ikke at udtale sig og retten til ikke at inkriminere sig selv indebærer, at de kompetente myndigheder ikke må tvinge mistænkte eller tiltalte til at afgive oplysninger, hvis disse personer ikke ønsker at gøre dette. For at afgøre, om retten til ikke at udtale sig og retten til ikke at inkriminere sig selv er blevet krænket, bør der tages hensyn til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols fortolkning af retten til en retfærdig rettergang i henhold til EMRK.
- (28) Udøvelsen af retten til ikke at udtale sig og retten til ikke at inkriminere sig selv bør ikke bruges mod den mistænkte eller tiltalte og bør ikke i sig selv betragtes som bevis for, at vedkommende har begået den pågældende strafbare handling. Dette bør ikke berøre nationale regler om domstoles og dommeres bedømmelse af bevismateriale, hvis retten til et forsvar overholdes.
- (29) Udøvelsen af retten til ikke at inkriminere sig selv bør ikke forhindre de kompetente myndigheder i at indsamle bevismateriale, som lovligt kan opnås fra den mistænkte eller tiltalte ved anvendelse af lovlige tvangsindgreb, og som findes uafhængigt af den mistænkte eller tiltaltes vilje, såsom materiale, der er opnået efter en retskendelse, materiale, som der er en retlig forpligtelse til at opbevare og fremlægge efter anmodning, udåndingsluft, blod- og urinprøver samt menneskevæv udtaget med henblik på dna-analyse.
- (30) Retten til ikke at udtale sig og retten til ikke at inkriminere sig selv bør ikke være til hinder for, at medlemsstaterne ved mindre lovovertrædelser, f.eks. mindre overtrædelser af færdselsloven, kan beslutte at gennemføre sager eller bestemte stadier heraf skriftligt eller uden afhøring af den mistænkte eller tiltalte ved den kompetente myndighed i forbindelse med den pågældende lovovertrædelse, på betingelse af at dette er i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang.
- (31) Når mistænkte eller tiltalte modtager oplysninger om rettigheder i henhold til artikel 3 i direktiv 2012/13/EU, bør medlemsstaterne overveje at sikre, at de også modtager oplysninger om retten til ikke at inkriminere sig selv, som den finder anvendelse i henhold til national ret i overensstemmelse med dette direktiv.

- (32) Når mistænkte eller tiltalte modtager meddelelse om rettigheder i henhold til artikel 4 i direktiv 2012/13/EU, bør medlemsstaterne overveje at sikre, at en sådan meddelelse også indeholder oplysninger om retten til ikke at inkriminere sig selv, som den finder anvendelse i henhold til national ret i overensstemmelse med dette direktiv.
- (33) Retten til en retfærdig rettergang er et af grundprincipperne i et demokratisk samfund. De mistænkte og tiltalte ret til at være til stede under retssagen udspringer af denne ret og bør være sikret i hele Unionen.
- (34) Hvis mistænkte eller tiltalte af grunde, som de pågældende ikke selv har kontrol over, ikke er i stand til at være til stede under retssagen, bør vedkommende have mulighed for at anmode om et nyt tidspunkt for retssagen inden for de tidsfrister, som er fastsat i national ret.
- (35) De mistænkte og tiltalte ret til at være til stede under retssagen er ikke absolut. På visse betingelser bør mistænkte og tiltalte udtrykkeligt eller stiltiende, men dog utvetydigt, have mulighed for at give afkald på denne ret.
- (36) Under visse omstændigheder bør det være muligt at afsige en afgørelse om en mistænks eller tiltalts skyld eller uskyld, selv om den pågældende person ikke er til stede under retssagen. Dette kan være tilfældet, såfremt den mistænkte eller tiltalte i tide er blevet underrettet om retssagen og oplyst om konsekvenserne af at undlade at give møde, og ikke desto mindre undlader at give møde. Underretning af en mistænkt eller tiltalt om retssagen bør forstås som at indkalde vedkommende personligt eller ad anden vej at give den pågældende en officiel meddelelse om tid og sted for retssagen på en måde, der gør det muligt for vedkommende at blive bekendt med retssagen. Underretning af den mistænkte eller tiltalte om konsekvenserne af at undlade at give møde bør navnlig forstås som at underrette den pågældende om, at der kan afsiges en afgørelse, uden at vedkommende møder op til retssagen.
- (37) Det bør også være muligt at afholde en retssag, der kan resultere i en afgørelse om skyld eller uskyld, uden at en mistænkt eller tiltalt er til stede, hvis den pågældende er blevet underrettet om retssagen og har givet en advokat, som er udpeget af den pågældende eller af staten, fuldmagt til at repræsentere sig under retssagen, og som repræsenterede den mistænkte eller tiltalte.
- (38) Når det afgøres, om den måde, hvorpå den mistænkte eller tiltalte er blevet underrettet, er tilstrækkelig til at sikre, at den pågældende er bekendt med retssagen, bør der, hvor det er relevant, også tages særligt hensyn til den omhu, som de offentlige myndigheder har udøvet for at underrette den pågældende, og til den omhu, som den pågældende har udøvet for at modtage den underretning, som er rettet til vedkommende.
- (39) Når medlemsstater giver mulighed for afholdelse af retssager uden, at den mistænkte eller tiltalte er til stede, men betingelserne for at træffe en afgørelse, uden at en bestemt mistænkt eller tiltalt er til stede, ikke er overholdt, fordi den mistænkte eller tiltalte ikke kunne findes, selv om der er blevet gjort en rimelig indsats, f.eks. fordi den pågældende er flygtet eller forsvundet, bør det dog være muligt at træffe en afgørelse uden, at den mistænkte eller tiltalte er til stede og at fuldbyrde denne afgørelse. I så fald bør medlemsstaterne sikre, at mistænkte eller tiltalte, når de underrettes om afgørelsen, navnlig når de pågribes, også underrettes om muligheden for at anfægte afgørelsen og om retten til en ny retssag eller et andet retsmiddel. Sådanne oplysninger bør gives skriftligt. Oplysningerne kan også gives mundtligt, forudsat at den omstændighed, at oplysninger er givet, registreres i overensstemmelse med registreringsproceduren i henhold til national ret.
- (40) Medlemsstaternes kompetente myndigheder bør have mulighed for at udelukke en mistænkt eller tiltalt midlertidigt fra retssagen, hvis dette er nødvendigt af hensyn til korrekt gennemførelse af straffesagen. Dette kunne f.eks. være tilfældet, hvis en mistænkt eller tiltalt forstyrrer retsmødet og på dommerens foranledning må føres ud af retslokalet, eller hvis det vurderes, at en mistænks eller tiltalts tilstedeværelse forhindrer korrekt afhøring af et vidne.
- (41) Retten til at være til stede under retssagen kan kun udøves, såfremt en eller flere retsmøder afholdes. Dette betyder, at retten til at være til stede under retssagen ikke gælder, såfremt der i henhold til de relevante nationale retsplejeregler ikke afholdes retsmøde. Sådanne nationale regler skal være i overensstemmelse med chartret og med EMRK som fortolket af Domstolen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, navnlig med hensyn til retten til en retfærdig rettergang. Dette er f.eks. tilfældet, hvis sagen føres efter en forenklet procedure, helt eller delvis skriftligt eller uden afholdelse af retsmøder.

- (42) Medlemsstaterne bør sikre, at der ved gennemførelsen af dette direktiv, navnlig retten til at være til stede under retssagen og retten til en ny retssag, tages hensyn til de særlige behov hos sårbare personer. I henhold til Kommissionens henstilling af 27. november 2013 om retssikkerhedsgarantier for sårbare personer, der er mistænkt eller tiltalt i straffesager⁽¹⁾, bør sårbare mistænkte eller tiltalte forstås som alle mistænkte eller tiltalte, der ikke er i stand til at forstå eller deltage effektivt i en straffesag på grund af deres alder, deres fysiske eller mentale tilstand eller eventuelle handicap, som de måtte have.
- (43) Børn er sårbare og bør nyde en særlig grad af beskyttelse. Derfor bør der med hensyn til nogle af de rettigheder, der er fastsat i dette direktiv, fastsættes særlige procedurmæssige garantier.
- (44) Princippet om EU-retten effektive virkning kræver, at medlemsstaterne indfører egnede og effektive retsmidler i tilfælde af tilsidesættelse af en ret, som enkeltpersoner er blevet tillagt ved EU-retten. Et effektivt retsmiddel i tilfælde af tilsidesættelse af en af de rettigheder, der er fastsat i dette direktiv, bør, for at beskytte retten til en retfærdig rettergang og retten til et forsvar, så vidt muligt have den virkning, at de mistænkte eller tiltalte sættes i samme situation, som de ville have befundet sig i, såfremt tilsidesættelsen ikke havde fundet sted.
- (45) Ved bedømmelsen af udtalelser fra mistænkte eller tiltalte eller af bevismateriale, som er tilvejebragt i strid med retten til ikke at udtale sig eller retten til ikke at inkriminere sig selv, bør domstole og dommere respektere retten til et forsvar og retten til en retfærdig rettergang. I denne forbindelse bør der tages hensyn til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis, hvorefter tilladelse til at benytte udtalelser, der er opnået som følge af tortur eller anden mishandling i strid med artikel 3 i EMRK som bevis for de relevante faktiske omstændigheder i straffesager, medfører, at der i det hele ikke har været tale om en retfærdig rettergang. I henhold til FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf kan enhver udtalelse, om hvilken det er fastslået, at den er afgivet som følge af tortur, ikke påberåbes som bevis i nogen sag, undtagen mod en person, der er tiltalt for tortur, som bevis for, at udtalelsen er afgivet.
- (46) Med henblik på at overvåge og evaluere effektiviteten af dette direktiv bør medlemsstaterne fremsende foreliggende oplysninger med hensyn til gennemførelsen af de rettigheder, der er fastlagt i dette direktiv, til Kommissionen. Sådanne oplysninger kan omfatte registreringer, der er foretaget af de retshåndhavende og retslige myndigheder, om hvilke retsmidler der er blevet anvendt i tilfælde af en tilsidesættelse af et af de af direktivet omfattede aspekter af uskyldsformodningen eller af retten til at være til stede under retssagen.
- (47) I dette direktiv overholdes de grundlæggende rettigheder og principper, som er anerkendt i chartret og i EMRK, herunder forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling, retten til frihed og sikkerhed, respekten for privatliv og familieliv, retten til respekt for menneskets integritet, børns rettigheder, integration af mennesker med handicap, retten til adgang til effektive retsmidler og retten til en retfærdig rettergang, uskyldsformodningen og retten til et forsvar. Der bør især tages hensyn til artikel 6 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU), hvori det hedder, at Unionen anerkender de rettigheder, friheder og principper, der findes i chartret, og hvorefter de grundlæggende rettigheder, som de er garanteret ved EMRK, og som de følger af medlemsstaternes fælles forfatningsmæssige traditioner, udgør generelle principper i EU-retten.
- (48) Da der ved dette direktiv fastsættes minimumsregler, bør medlemsstaterne kunne udvide de rettigheder, der er fastlagt i dette direktiv, og fastsætte et højere beskyttelsesniveau. Dette beskyttelsesniveau, der fastsættes af medlemsstaterne, bør aldrig være lavere end de standarder, der er fastsat i chartret eller EMRK som fortolket af Domstolen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.
- (49) Målene for dette direktiv, nemlig at fastsætte fælles minimumsregler for visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne, men kan på grund af deres omfang og virkninger bedre nås på EU-plan; Unionen kan derfor vedtage foranstaltninger i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. artikel 5 i TEU. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går dette direktiv ikke videre, end hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.

⁽¹⁾ EUT C 378 af 24.12.2013, s. 8.

- (50) I medfør af artikel 1 og 2 i protokol nr. 21 om Det Forenede Kongeriges og Irlands stilling for så vidt angår området med frihed, sikkerhed og retfærdighed, der er knyttet som bilag til TEU og til TEUF, og med forbehold af artikel 4 i samme protokol deltager disse medlemsstater ikke i vedtagelsen af dette direktiv, som ikke er bindende for og ikke finder anvendelse i Det Forenede Kongerige og Irland.
- (51) I medfør af artikel 1 og 2 i protokol nr. 22 om Danmarks stilling, der er knyttet som bilag til TEU og til TEUF, deltager Danmark ikke i vedtagelsen af dette direktiv, som ikke er bindende for og ikke finder anvendelse i Danmark —

VEDTAGET DETTE DIREKTIV:

KAPITEL 1

GENSTAND OG ANVENDELSESOMRÅDE

Artikel 1

Genstand

Dette direktiv fastlægger fælles minimumsregler vedrørende:

- a) visse aspekter af uskyldsformodningen i straffesager
- b) retten til at være til stede under retssagen i straffesager.

Artikel 2

Anvendelsesområde

Dette direktiv finder anvendelse på fysiske personer, der er mistænkte eller tiltalte i straffesager. Det finder anvendelse på alle stadier i straffesagerne fra det tidspunkt, hvor en person mistænkes eller tiltales for at have begået en strafbar handling eller en påstået strafbar handling, indtil afgørelsen om den endelige fastsættelse af, hvorvidt denne person har begået den pågældende strafbare handling, er blevet endelig.

KAPITEL 2

USKYLDSFORMODNING

Artikel 3

Uskyldsformodning

Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte og tiltalte anses for uskyldige, indtil deres skyld er bevist i overensstemmelse med loven.

Artikel 4

Offentlige henvisninger om skyld

1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at en mistænkt eller tiltalt i offentlige udtalelser fra offentlige myndigheder og i andre retsafgørelser end dem, der omhandler skyldsspørgsmålet, ikke omtales som skyldig, så længe denne persons skyld ikke er bevist i overensstemmelse med loven. Dette berører ikke handlinger fra anklagemyndigheden, der har til formål at bevise den mistænkte eller tiltaltes skyld, og foreløbige afgørelser af proceduremæssig art, som er truffet af retslige eller andre kompetente myndigheder, og som er baseret på mistanke eller belastende beviser.

2. Medlemsstaterne sikrer, at der findes passende foranstaltninger i tilfælde af en tilsidesættelse af forpligtelsen fastsat i denne artikels stk. 1 til at undlade at omtale mistænkte eller tiltalte som skyldige i overensstemmelse med dette direktiv og navnlig artikel 10.
3. Forpligtelsen fastsat i stk. 1 til at undlade at omtale mistænkte eller tiltalte som skyldige forhindrer ikke offentlige myndigheder i offentligt at formidle oplysninger om straffesager, når dette er strengt nødvendigt af hensyn til den strafferetlige efterforskning eller offentlighedens interesse.

Artikel 5

Fremstilling af mistænkte og tiltalte

1. Medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger for at sikre, at mistænkte eller tiltalte ikke fremstilles som skyldige i retten eller i offentligheden gennem brug af fysiske tvangsforanstaltninger.
2. Stk. 1 er ikke til hinder for, at medlemsstaterne anvender fysiske tvangsforanstaltninger, der er nødvendige af sagsspecifikke årsager, i relation til sikkerhed eller for at forhindre mistænkte eller tiltalte i at flygte eller have kontakt med tredjemand.

Artikel 6

Bevisbyrde

1. Medlemsstaterne sikrer, at bevisbyrden for at fastslå mistænktens og tiltaltes skyld påhviler anklagemyndigheden. Dette berører ikke dommerens eller den kompetente domstols eventuelle forpligtelse til at søge efter både belastende og diskulperende beviser og forsvarers ret til at fremlægge bevismateriale i overensstemmelse med den gældende nationale ret.
2. Medlemsstaterne sikrer, at enhver tvivl om skyldsspørgsmålet kommer den mistænkte eller tiltalte til gode, herunder når domstolen bedømmer, hvorvidt den pågældende person bør frifindes.

Artikel 7

Retten til ikke at udtale sig og retten til ikke at inkriminere sig selv

1. Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte og tiltalte har ret til ikke at udtale sig i relation til den strafbare handling, som de er mistænkt eller tiltalt for at have begået.
2. Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte og tiltalte har ret til ikke at inkriminere sig selv.
3. Udøvelsen af retten til ikke at inkriminere sig selv forhindrer ikke de kompetente myndigheder i at indsamle bevismateriale, som lovligt kan opnås ved anvendelse af lovlige tvangsindgreb, og som eksisterer uafhængigt af de mistænktens eller tiltaltes vilje.
4. Medlemsstaterne kan tillade, at deres retslige myndigheder ved strafudmålingen tager hensyn til mistænktens og tiltaltes samarbejdsvilje.
5. Mistænktens eller tiltaltes udøvelse af retten til ikke at udtale sig eller retten til ikke at inkriminere sig selv må ikke bruges mod dem og må ikke betragtes som bevis for, at de har begået den pågældende strafbare handling.

6. Denne artikel er ikke til hinder for, at medlemsstaterne ved mindre lovovertrædelser kan beslutte at gennemføre sagen eller bestemte stadier heraf skriftligt eller uden afhøring af den mistænkte eller tiltalte ved de kompetente myndigheder i forbindelse med den pågældende lovovertrædelse, på betingelse af at dette er i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang.

KAPITEL 3

RET TEN TIL AT VÆRE TIL STEDE UNDER RETSSAGEN

Artikel 8

Retten til at være til stede under retssagen

1. Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte eller tiltalte har ret til at være til stede under retssagen.
2. Medlemsstaterne kan fastsætte, at en retssag, der kan resultere i en afgørelse om en mistænks eller tiltalts skyld eller uskyld, kan afholdes, uden at vedkommende er til stede, på betingelse af:
  - a) at den mistænkte eller tiltalte i tide er blevet underrettet om retssagen og oplyst om konsekvenserne af at undlade at give møde, eller
  - b) at den mistænkte eller tiltalte, der er blevet underrettet om retssagen, repræsenteres af en befuldmægtiget advokat, som er udpeget enten af den mistænkte eller tiltalte eller af staten.
3. En afgørelse, der er truffet i overensstemmelse med stk. 2, kan fyldbyrdes over for den pågældende mistænkte eller tiltalte.
4. Såfremt medlemsstaterne fastsætter en mulighed for afholdelse af retssager, uden at mistænkte eller tiltalte er til stede, men det ikke er muligt for de kompetente myndigheder at opfylde betingelserne fastsat i denne artikels stk. 2, fordi en mistænkt eller tiltalt ikke kan findes, selv om der er blevet gjort en rimelig indsats, kan medlemsstaterne fastsætte, at en afgørelse alligevel kan træffes og fuldbyrdes. I så fald sikrer medlemsstaterne, at mistænkte eller tiltalte, når de underrettes om afgørelsen, navnlig når de pågribes, også underrettes om muligheden for at anfægte afgørelsen og om retten til en ny retssag eller et andet retsmiddel i overensstemmelse med artikel 9.
5. Denne artikel berører ikke nationale regler, der fastsætter, at dommeren eller den kompetente domstol kan udelukke en mistænkt eller tiltalt midlertidigt fra retssagen, hvis dette er nødvendigt af hensyn til korrekt gennemførelse af straffesagen, på betingelse af at retten til et forsvar overholdes.
6. Denne artikel berører ikke nationale regler, der giver mulighed for, at sager eller bestemte stadier heraf gennemføres skriftligt, på betingelse af at dette er i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang.

Artikel 9

Retten til en ny retssag

Medlemsstaterne sikrer, at når mistænkte eller tiltalte ikke var til stede under deres retssag, og de betingelser, der er fastsat i artikel 8, stk. 2, ikke var overholdt, har de ret til en ny retssag eller til et andet retsmiddel, som giver mulighed for en fornyet prøvelse af sagens realitet, herunder bedømmelse af nyt bevismateriale, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse ændres. Medlemsstaterne sikrer i den forbindelse, at disse mistænkte og tiltalte har ret til at være til stede, således at de effektivt kan deltage i overensstemmelse med de procedurer, der er fastlagt i henhold til national ret, og udøve retten til et forsvar.

KAPITEL 4

ALMINDELIGE OG AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 10

Retsmidler

1. Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte og tiltalte råder over et effektivt retsmiddel, hvis deres rettigheder i medfør af dette direktiv er blevet tilsidesat.
2. Uden at det berører nationale regler og systemer, om hvilket bevismateriale der kan anvendes under retssagen, sikrer medlemsstaterne ved bedømmelsen af forklaringer, der er afgivet af mistænkte eller tiltalte, eller af beviser, der er indhentet, i strid med retten til ikke at udtale sig eller retten til ikke at inkriminere sig selv, at retten til et forsvar og en retfærdig rettergang respekteres.

Artikel 11

Indsamling af oplysninger

Medlemsstaterne sender senest den 1. april 2020 og derefter hvert tredje år foreliggende oplysninger til Kommissionen om, hvordan rettighederne fastsat i dette direktiv er blevet gennemført.

Artikel 12

Rapportering

Kommissionen forelægger senest den 1. april 2021 Europa-Parlamentet og Rådet en rapport om dette direktivs gennemførelse.

Artikel 13

Forholdet til det eksisterende beskyttelsesniveau

Intet i dette direktiv må fortolkes således, at det indebærer en begrænsning i eller undtagelse fra de rettigheder og proceduremæssige garantier, der er sikret i henhold til chartret, EMRK eller andre relevante folkeretlige regler eller retsregler i medlemsstaterne, der fastsætter et højere beskyttelsesniveau.

Artikel 14

Gennemførelse

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 1. april 2018. De underretter straks Kommissionen herom.

Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsforskrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

*Artikel 15***Ikrafttræden**

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

*Artikel 16***Adressater**

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne i overensstemmelse med traktaterne.

Udfærdiget i Strasbourg, den 9. marts 2016.

På Europa-Parlamentets vegne

M. SCHULZ

Formand

På Rådets vegne

J.A. HENNIS-PLASSCHAERT

Formand
